

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

УДК 336.2

Осадча Ольга Олексіївна

доктор економічних наук, професор кафедри обліку і аудиту

Національний університет водного господарства та природокористування

Osadcha Olha

Doctor of Economics, Professor

Department of Accounting and Auditing

National University of Water and Environmental Engineering

ORCID: 0000-0003-1314-3281

Дума Вікторія Леонідівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу

Національний університет водного господарства та природокористування

Duma Viktoriia

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Department of Business Economics and International Business

National University of Water and Environmental Engineering

ORCID: 0000-0002-6568-8884

Мельник Лариса Михайлівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри трудових ресурсів і підприємництва

Національний університет водного господарства та природокористування

Melnyk Larisa

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Department of Human Resources and Entrepreneurship

National University of Water and Environmental Engineering

ORCID: 0000-0003-1731-1860

ПОДАТКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ TAX POTENTIAL OF LOCAL BUDGETS

***Анотація.** Вступ. У сучасних умовах децентралізації та фінансової реформи в Україні актуальним стає питання ефективного формування й використання податкового потенціалу місцевих бюджетів. Податковий потенціал є одним із ключових індикаторів фінансової спроможності територіальних громад, оскільки від його рівня залежить здатність місцевої влади самостійно реалізовувати соціально-економічну політику. Недостатній рівень мобілізації внутрішніх доходів обмежує можливості розвитку регіонів та посилює залежність від трансфертів із державного бюджету.*

***Мета.** Метою статті є дослідження змісту податкового потенціалу місцевих бюджетів, аналіз чинників, що впливають на його формування, а також визначення шляхів підвищення ефективності його реалізації в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій.*

***Матеріали і методи.** Інформаційну базу дослідження становлять дані Міністерства фінансів України, Державної податкової служби України, Державної казначейської служби, офіційна статистика та звітність місцевих бюджетів. У процесі дослідження застосовано методи порівняльного аналізу, структурно-логічного узагальнення, індексного аналізу, а також табличний метод для візуалізації отриманих результатів.*

***Результати.** У ході дослідження проаналізовано динаміку та структуру податкових надходжень до місцевих бюджетів України за останні роки. Встановлено, що основними факторами, які впливають на податковий потенціал, є рівень економічної активності населення, частка легального бізнесу, інвестиційна привабливість території, ефективність адміністрування місцевих податків і зборів.*

Окрему увагу приділено виявленню внутрішніх резервів збільшення податкового потенціалу. Зокрема, обґрунтовано можливості підвищення надходжень за рахунок: зменшення рівня тіньової зайнятості та недекларованих доходів; розширення податкової бази через реєстрацію нових платників і впорядкування обліку нерухомого майна та землі; удосконалення місцевої нормативно-правової бази щодо ставок та пільг із місцевих податків; покращення системи електронного адміністрування.

Показано, що ефективне використання податкового потенціалу потребує не лише змін у фіскальній політиці, а й загального економічного зростання та зміцнення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування.

Перспективи. В подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на вивченні інструментів податкового планування на місцевому рівні, удосконаленню механізму формування ефективної податкової політики органів місцевого самоврядування, що сприятиме зміцненню фінансової самостійності територіальних громад та сталому розвитку регіонів.

Ключові слова: податковий потенціал, місцеві бюджети, податкові надходження, фінансова спроможність, місцеве самоврядування, адміністрування податків, податкова політика, бюджетна система.

Summary. Introduction. In the current conditions of decentralization and fiscal reform in Ukraine, the issue of effective formation and use of the tax potential of local budgets is becoming relevant. Tax potential is one of the key indicators of the financial capacity of territorial communities, since the ability of local authorities to independently implement socio-economic policy depends on its level. Insufficient level of mobilization of domestic revenues limits the development opportunities of regions and increases dependence on transfers from the state budget.

Purpose. The purpose of the article is to study the content of the tax potential of local budgets, analyze the factors that influence its formation, and also determine ways to increase the efficiency of its implementation in the conditions of modern socio-economic transformations.

Materials and methods. The information base of the study is data from the Ministry of Finance of Ukraine, the State Tax Service of Ukraine, the State Treasury Service, official statistics and reporting of local budgets. In the process of research, methods of comparative analysis, structural-logical generalization, index analysis, as well as a tabular method for visualization of the results obtained were used.

Results. The study analyzed the dynamics and structure of tax revenues to local budgets of Ukraine in recent years. It was established that the main factors affecting the tax potential are the level of economic activity of the population, the share of legal business, the investment attractiveness of the territory, the efficiency of the administration of local taxes and fees.

Particular attention was paid to identifying internal reserves for increasing tax potential. In particular, the possibilities of increasing revenues were substantiated by: reducing the level of shadow employment and undeclared income; expanding the tax base through the registration of new payers and streamlining the accounting of real estate and land; improving the local regulatory framework regarding rates and benefits from local taxes; improving the electronic administration system.

It was shown that the effective use of tax potential requires not only changes in fiscal policy, but also general economic growth and strengthening the institutional capacity of local governments.

Discussion. In further scientific research, it is proposed to focus on studying tax planning tools at the local level, improving the mechanism for forming an effective tax policy of local governments, which will contribute to

strengthening the financial independence of territorial communities and sustainable development of regions.

Key words: *tax potential, local budgets, tax revenues, financial capacity, local government, tax administration, tax policy, budget system.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах децентралізації влади та реформування бюджетної системи України особливого значення набуває питання зміцнення фінансової спроможності місцевих бюджетів. Одним із ключових джерел фінансових надходжень територіальних громад є податкові надходження, що формують податковий потенціал регіону. Саме податковий потенціал визначає здатність місцевого бюджету забезпечувати належний рівень фінансування соціально-економічного розвитку, задовольняти потреби населення у публічних послугах і реалізовувати пріоритетні програми розвитку.

Тому питання оцінки, аналізу й нарощування податкового потенціалу є надзвичайно актуальним як з точки зору забезпечення фінансової автономії місцевих органів влади, так і з погляду підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами.

Крім того, в умовах воєнного стану, економічної нестабільності та зростаючого навантаження на державний бюджет, зростає роль саме місцевих джерел доходів, що підсилює потребу в детальному дослідженні можливостей збільшення податкового потенціалу через активізацію внутрішніх резервів, покращення адміністрування податків, стимулювання підприємницької активності на місцях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розв'язанню проблем формування фінансового потенціалу регіонів в цілому та місцевих бюджетів зокрема присвячені праці таких відомих вітчизняних науковців, як В. Борщевський [2], Н. Вінніченко [3], Д. Міщенко [4], М. Козоріз [5; 6], І. Сторонянська [5], І. Цимбалюк [7], Л. Тарангул [8], С. Каламбет [9] та

багатьох інших. Відзначаючи значні наукові доробки цих авторів, що збагачують теорію і практику функціонування місцевих бюджетів, слід зазначити, що низка теоретико-методичних питань щодо формування та оцінки їх податкового потенціалу залишається невирішеними.

Мета статті полягає у визначенні сутності податкового потенціалу місцевих бюджетів, аналізі чинників, що впливають на його формування та використання, а також у розробці практичних рекомендацій щодо підвищення рівня мобілізації податкових надходжень з метою зміцнення фінансової самостійності територіальних громад.

Матеріали і методи. Інформаційну базу дослідження становлять дані Міністерства фінансів України, Державної податкової служби України, Державної казначейської служби, офіційна статистика та звітність місцевих бюджетів, теоретичні розробки вітчизняних та зарубіжних вчених. У процесі дослідження застосовано методи порівняльного аналізу, структурно-логічного узагальнення, індексного аналізу, а також табличний метод для візуалізації отриманих результатів.

Виклад основного матеріалу. Термін «потенціал» (лат. «*potentia*» - сила, потужність) має багато значень і трактується як сукупність усіх наявних та прихованих засобів, можливостей, продуктивних сил, які за певних умов можуть стати реальністю [1, с.13]. Саме поняття потенціал виникає в процесі діяльності економічних суб'єктів і може характеризувати доцільність та результативність рішень, що приймаються ними. До розуміння потенціалу слід підходити не як до механічної сукупності певних складових, а як до економічної системи, в якій наявні фінансові ресурси взаємопов'язані з можливостями їх використання.

У фінансовій літературі з проблем регіональної економіки фінансовий потенціал розглядається як сукупність засобів, ресурсів, які реально можуть бути використані в процесі створення ВРП та при забезпеченні населення регіону соціально-економічними благами [2; 3; 4; 5].

Так, професор Козоріз М.А. відмічає, що фінансовий потенціал регіонів асоціюється з визначенням їх фінансових можливостей. Фінансовий потенціал регіону вона розглядає як сукупність двох величин :

- сумарної величини нагромаджених в регіоні фінансових ресурсів від усіх джерел їх створення, сформованих на певний часовий період, який приймається в розрахунках за базовий і ув'язується з реалізацією цілей соціально-економічного розвитку регіону (ФРБ);

- виявлених резервів можливого збільшення фінансових ресурсів за рахунок реалізації заходів, спрямованих на вдосконалення механізмів управління фінансовими ресурсами в регіоні. Зазначена складова носить розрахунково-прогнозний характер, передбачає необхідність визначення витрат на реалізацію виявлених резервів і зіставлення їх можливими результатами та вибір найбільш раціональних варіантів (РФР) [6, с. 5].

Враховуючи те, що фінансовий потенціал регіону в значній мірі визначає саме податковий потенціал, необхідно зосередити увагу на характеристиці саме цієї економічної категорії.

Найбільш поширеним є трактування податкового потенціалу як «потенційного бюджетного доходу на душу населення, який може бути отриманий органами влади за фінансовий рік, при застосуванні єдиних на всій території країни умов оподаткування» [7, с. 218]. Крім того, можна виділити фіскальний, міжбюджетний та ресурсний підходи до тлумачення поняття «податковий потенціал».

Так, згідно фіскального підходу «податковий потенціал» - максимально можлива сума податкових платежів на даній території. Міжбюджетний підхід визначає податковий потенціал як потенційний бюджетний дохід на душу населення, який може бути отриманий, виходячи з існуючих міжбюджетних відносин. Податковий потенціал, згідно ресурсного підходу - ресурси, які підлягають акумуляції до бюджету через податкові платежі

Більшість науковців, зокрема, І.М. Вахович, І.С. Волохова, А.Л. Коломієць та ін. притримуються фіскально–ресурсного підходу і розглядають податковий потенціал з точки зору можливості податків приносити доходи в бюджет завдяки мобілізації оподатковуваних ресурсів.

У вузькому значенні під податковим потенціалом розуміють фінансові ресурси, що підлягають акумуляції до бюджету через податкові платежі при діючій в країні системі оподаткування. У широкому розумінні податковий потенціал - це сукупність фінансових ресурсів, що може бути ефективно мобілізована через систему оподаткування на даній території. Аналогічної точки зору притримуються і А.Л. Коломієць та Л.Л. Тарангул, які також вважають за доцільне розмежовувати два аспекти даного поняття: податковий потенціал у широкому та вузькому розумінні [8, с. 85].

Проф. Каламбет С.В. вважає податковий потенціал абстрактною фінансовою категорією, що виражає оптимальну суму податкових зборів в умовах конкретного регіону, що забезпечують відтворення життєво необхідних потреб громадян і капіталу, спрямованого на інвестиційні потреби [9, с. 125]. Окрім того вона поділяє податковий потенціал на можливий та фактично реалізований. Податковий потенціал регіону на її думку - це максимально можливий обсяг податкових доходів, отриманий при оптимальному використанні всіх наявних в рамках даної території ресурсів, а фактично реалізований потенціал - обсяг податкових доходів, отриманий при сформованих умовах використання всіх наявних у рамках даної території ресурсів.

Таким чином, узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо визначення сутності податкового потенціалу, факторів формування та критеріїв його оцінки, дозволило зробити висновок, що податковий потенціал є складною, багатоаспектною економічною категорією, яка відображає не тільки фактичний рівень оподаткування адміністративно-територіальної одиниці, але й ті резерви, які можна було б мобілізувати в

існуючих умовах господарювання. Так, при визначенні податкового потенціалу важливо враховувати резерви тіньового сектора економіки, що можуть суттєво збільшити доходи бюджету. Відтак можна визначити потенціал як елемент розрахунку фінансової основи бюджетних відносин, що складається з податків, сплачених офіційним сектором економіки та податкових резервів тіньового сектора економіки.

Зрозуміло, що податкові відносини є двосторонніми. Формування податкових доходів держави передбачає активну участь у цьому процесі платників податків, якими є суб'єкти господарювання та населення. А тому джерелами формування податкового потенціалу виступають потенційні податкові ресурси: збільшення бази оподаткування платників податків за рахунок економічного зростання, обґрунтоване збільшення ставок оподаткування, скорочення податкового боргу та податкових пільг, залучення в офіційний сектор тіньової економіки. Причому найбільші обсяги прихованих резервів знаходяться, на наш погляд, не у впровадженні нових видів податків та зборів, а легалізації тіньової економіки.

Зацікавленість органів місцевого самоврядування в раціональному використанні всіх потенційних можливостей суб'єктів господарювання відповідного регіону дозволить розширити напрямки їхньої діяльності і, відповідно, збільшити обсяги надходжень до бюджету, що, як наслідок, призведе до зростання податкового потенціалу місцевих бюджетів.

Надзвичайно важливим для формування ефективної бюджетної політики на місцях і для пошуку шляхів активізації податкового потенціалу як основи фінансової децентралізації є аналіз структури доходів місцевих бюджетів (табл. 1).

Таблиця 1

Структура доходів місцевих бюджетів України у 2020-2024 роках, %

Доходи місцеві бюджетів	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Податкові надходження	60,5	59,7	70,9	66,6	64,9
Неподаткові надходження	4,5	4,7	4,0	5,6	6,4
Доходи від операцій з капіталом	0,7	0,6	0,4	0,6	0,7
Цільові фонди	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Офіційні трансферти	34,2	34,9	24,6	27,1	27,9
Разом	100	100	100	100	100
Доходи місцевих бюджетів, млрд. грн (без урахування трансфертів)	311,4	378,0	418,1	475,0	490,2
Частка у доходах зведеного бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів), %	22,6	22,6	19,0	15,3	13,7

Джерело: узагальнено авторами за даними [10]

Згідно з наведеними даними, спостерігається варіативність у питомій вазі податкових надходжень, які, незважаючи на зростання у 2022 році (до 70,9%), у 2024 році становлять лише 64,9%. Така динаміка свідчить про тимчасове зростання податкової самодостатності місцевих органів влади, що згодом уповільнилося внаслідок загальнонаціональних викликів, пов'язаних із воєнними діями та макроекономічною нестабільністю.

Зменшення питомої ваги податкових надходжень призвело до зростання залежності місцевих бюджетів від інших джерел доходів, зокрема офіційних трансфертів. Їх частка поступово знижувалася з 34,2% у 2020 році до 27,9% у 2024 році, що могло бути зумовлено перерозподілом бюджетних ресурсів на користь оборонного сектору.

У номінальному вимірі доходи місцевих бюджетів без урахування трансфертів зросли з 311,4 млрд грн у 2020 році до 490,2 млрд грн у 2024 році. Це свідчить про позитивну динаміку зростання місцевих доходів, проте в контексті зведеного бюджету спостерігається протилежна тенденція: частка місцевих бюджетів без трансфертів зменшилася з 22,6% у 2020–2021 роках до 13,7% у 2024 році, що створює ризики для подальшого

розвитку децентралізаційних процесів і вимагає посилення фінансової спроможності громад.

Аналіз структури податків є необхідною складовою при вивченні податкового потенціалу місцевих бюджетів, оскільки саме структура податкових надходжень дає змогу ідентифікувати ключові бюджетоутворюючі податки, які становлять основу податкового потенціалу. Крім того структурний аналіз податкових надходжень дозволяє виявити недовикористаний потенціал, наприклад, у сфері оподаткування майна, плати за землю, місцевих зборів, що можуть бути активізовані за рахунок вдосконалення адміністрування та розширення податкової бази (табл. 2).

Таблиця 2

Податкові надходження місцевих бюджетів України у 2020-2024 роках,
%

Доходи місцевих бюджетів	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Податкові надходження, млрд. грн	285,6	346,7	393,5	434,5	441,1
Податок на доходи фізичних осіб, %	37,7	36,5	69,2	66,6	58,4
Місцеві податки і збори	16,1	15,5	21,4	23,0	27,2
в т.ч. податок на майно	6,7	6,1	9,4	10,1	11,4
єдиний податок	8,1	8,0	12,0	12,8	15,7
Акцизний податок	3,3	3,1	3,3	5,2	6,3
Податок на прибуток підприємств	2,1	2,8	3,4	3,6	6,3
Інші податки та збори	1,3	1,8	2,7	1,6	1,8

Джерело: узагальнено авторами за даними [10]

Податковий потенціал місцевих бюджетів є ключовим елементом фінансової спроможності територіальних громад і визначається як сукупність можливостей органів місцевого самоврядування формувати податкові доходи на основі існуючої економічної бази.

Упродовж 2020–2024 років цей потенціал зазнавав поступових трансформацій, що відображено як у зростанні обсягів податкових надходжень, так і у зміні їхньої структури. Так, загальний обсяг податкових

надходжень до місцевих бюджетів зріс з 285,6 млрд грн у 2020 році до 441,1 млрд грн у 2024 році, незважаючи на виклики, пов'язані з повномасштабною війною, економічною нестабільністю та зміною структури зайнятості.

Найбільшу частку у структурі податкових надходжень стабільно займає податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), який є основним індикатором фінансової спроможності місцевих бюджетів. У 2022 році частка ПДФО досягла 69,2%, що зумовлено збільшенням мобілізаційних виплат, приростом офіційних доходів у бюджетному секторі та змінами у механізмах зарахування податку. Водночас у наступні роки спостерігається поступове зменшення його частки — до 58,4% у 2024 році, що призвело до структурної перебудови джерел податкових надходжень.

Значне зростання демонструють місцеві податки та збори, зокрема: податок на майно — з 6,7% у 2020 році до 11,4% у 2024 році; єдиний податок — з 8,1% до 15,7% відповідно.

Така динаміка є результатом підвищення податкових ставок, збільшення кількості платників серед фізичних осіб-підприємців, а також активізації адміністрування податків на нерухомість та землю. Таким чином, частина податкового потенціалу, яка реалізується на місцевому рівні, поступово зростає, що є позитивною тенденцією для зміцнення фінансової автономії громад.

Крім того, зростання частки акцизного податку (до 6,3% у 2024 р.) та податку на прибуток підприємств (до 6,3%) вказує на певне відновлення бізнес-активності на локальному рівні, що також розширює податковий потенціал. Хоча частка інших податків і зборів залишається незначною, вона може виступати резервом для подальшого нарощування доходів за умови ефективної податкової політики на рівні громад.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що за аналізований період місцеві бюджети України не лише збільшили обсяг податкових надходжень у номінальному вимірі, але й продемонстрували поступову диверсифікацію

структури податкових джерел, що є позитивним сигналом для зміцнення фінансової самостійності органів місцевого самоврядування та підвищення стійкості бюджетної системи в умовах воєнного стану.

Як було зазначено вище, під податковим потенціалом місцевих бюджетів варто розуміти не лише фактично мобілізовані податкові надходження, а й ті ресурси, які можуть бути залучені у перспективі за рахунок ефективнішого адміністрування, розширення бази оподаткування та вдосконалення податкової політики. Аналіз структури податкових надходжень за 2020–2024 роки дозволяє виявити низку резервів, які можуть бути використані для зміцнення фінансової самостійності територіальних громад.

Одним із головних резервів є збільшення частки місцевих податків і зборів, зокрема податку на майно та єдиного податку. Спостережуване зростання їх частки в доходах місцевих бюджетів (з 6,7% до 11,4% та з 8,1% до 15,7% відповідно) свідчить про наявність додаткового потенціалу. Його реалізація можлива шляхом:

- удосконалення системи обліку об'єктів нерухомості;
- актуалізації нормативно-грошової оцінки земель;
- аналізу та оптимізації ставок місцевих податків і зборів з урахуванням економічної ситуації регіону, що сприятиме розширенню податкової бази та стимулюватиме розвиток платоспроможного бізнесу;
- зменшення рівня тіньової діяльності серед фізичних осіб-підприємців.

Також слід відзначити недостатню роль податку на прибуток підприємств у структурі місцевих бюджетів до 2022 року. Лише у 2023–2024 роках його частка перевищила 6%, що свідчить про певний потенціал для збільшення надходжень за рахунок:

- сприяння розвитку малого і середнього бізнесу шляхом спрощення адміністративних процедур, зниження податкового навантаження на

початкових етапах діяльності підприємств, а також надання консультативної підтримки платникам податків;

впровадження сучасних інформаційних технологій в адмініструванні податків, що дозволить автоматизувати процеси їх збору, підвищити прозорість податкових операцій і мінімізувати корупційні ризики;

розширення соціальної та транспортної інфраструктури для покращення економічного середовища та стимулювання розвитку місцевого бізнесу;

створення сприятливого інвестиційного клімату з метою залучення інвестицій, що збільшить кількість платників податків та обсяги надходжень до місцевих бюджетів.

Окрему увагу варто приділити іншим податкам і зборам, які у 2020–2024 роках становили лише 1,3–2,7% від податкових надходжень. У цьому сегменті існує резерв наповнення місцевих бюджетів через запровадження нових місцевих зборів або перегляд механізмів справляння чинних зборів з урахуванням місцевої специфіки.

Крім того, значний резерв податкового потенціалу пов'язаний з деофшоризацією, боротьбою з ухиленням від сплати податків, підвищенням прозорості діяльності бізнесу на місцевому рівні. Заохочення легалізації доходів повинно відбуватись шляхом створення ефективних стимулів для офіційної реєстрації підприємницької діяльності та прозорого декларування доходів фізичних осіб і підприємств. За умови ефективної координації податкових та контрольних органів цей напрям може забезпечити стабільне зростання надходжень без збільшення податкового навантаження.

Важливим є проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед платників податків щодо змін у податковому законодавстві, можливостей отримання пільг та стимулів для сумлінної сплати податків.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, резерви податкового потенціалу місцевих бюджетів мають як кількісну, так

і якісну природу. Їх реалізація можлива за умови поєднання економічних стимулів, інституційної спроможності органів місцевого самоврядування та підтримки з боку держави в межах бюджетної та податкової децентралізації.

В подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на вивченні інструментів податкового планування на місцевому рівні, удосконаленню механізму формування ефективної податкової політики органів місцевого самоврядування, що сприятиме зміцненню фінансової самостійності територіальних громад та сталому розвитку регіонів.

Література

1. Економічна енциклопедія: у 3-х томах за ред. С.В. Мочерного. Київ: Академія, 2002. Т.3. 952 с.
2. Борщевський В., Чемерис В., Хомюк Н., Люблін В. Фінансово-інвестиційний потенціал розвитку регіонів України та перспективи його нарощування в умовах сучасних викликів глобалізації. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2022. Том 4. С. 212-222.
3. Винниченко Н. В. Система управління бюджетом: наукові основи, сучасні тенденції, світовий досвід : монографія за заг. ред. Н.В. Винниченко. Суми : Сумський державний університет, 2017. 372с.
4. Міщенко Д. А., Перетятко А. В. Податковий потенціал як основна складова бюджетних можливостей регіону. *Ефективна економіка*. 2017. № 12. URL: <https://economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5924> (дата звернення: 15.07.2025).
5. Фінансовий потенціал регіону: механізми формування та використання : монографія / НАН України. Інститут регіональних досліджень; за наук.ред. д.е.н., проф. М.А. Козоріз. Львів, 2012. 307 с. (Сер. «Проблеми регіонального розвитку»).

6. Козоріз М.А. Фінансовий потенціал регіонів України: проблеми оцінки і використання. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2010. Вип. 7 (25). Ч.4. С. 1–9.
7. Цимбалюк І.О. Формування та оцінка податкового потенціалу регіонів України. *Економічний вісник університету : збірник наукових праць учених та аспірантів*. 2013. Вип. 20(2). С.216–221.
8. Тарангул Л.Л. Методологічні засади податкового планування в розрізі регіонів. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*. 2009. № 3 (46). С. 85–91.
9. Каламбет С.В. Податковий потенціал : теорія, практика, управління : монографія. Дніпропетровськ : Наука і освіта. 2001. 304 с.
10. *Державний вебпортал бюджету для громадян*. URL: <https://openbudget.gov.ua/?budgetType=LOCAL> (дата звернення: 15.07.2025).

References

1. Mochernyi, S. V. (2002). *Ekonomichna entsyklopediia: u 3-kh tomakh* (Vol. 3). Kyiv: Akademiia. 952 p. [in Ukrainian].
2. Borshchevskyi, V., Chemerys, V., Khomiuk, N., & Liublin, V. (2022). Finansovo-investytsiyni potentsial rozvytku rehioniv Ukrainy ta perspektyvy yoho naroshchuvannia v umovakh suchasnykh vyklykiv hlobalizatsii. [Financial and investment potential of regional development in Ukraine and prospects for its growth under current globalization challenges]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, 4, Pp. 212–222 [in Ukrainian].
3. Vynnychenko, N. V. (2017). *Systema upravlinnia biudzhedom: naukovy osnovy, suchasni tendentsii, svitovyi dosvid* (Monohrafiia). [Budget Management System: Scientific Foundations, Current Trends, International Experience]. Sumy: Sumskyi derzhavnyi universytet. 372 p. [in Ukrainian].
4. Mishchenko, D. A., & Peretiatko, A. V. (2017). Podatkovi potentsial yak osnovna skladova biudzhetykh mozhlyvostei rehionu. [Tax potential as a

core component of the region's budget capacity]. *Efektivna ekonomika*, (12). Retrieved from <https://economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5924> [in Ukrainian].

5. Kozoryz, M. A. (2012). *Finansovyi potentsial rehionu: mekhanizmy formuvannia ta vykorystannia* (Monohrafiia). [Financial Potential of the Region: Mechanisms of Formation and Use]. Lviv: Instytut rehionalnykh doslidzhen NAN Ukrainy. 307 p. [in Ukrainian].

6. Kozoryz, M. A. (2010). *Finansovyi potentsial rehioniv Ukrainy: problemy otsinky i vykorystannia*. [Financial potential of Ukrainian regions: Problems of evaluation and use]. *Ekonomichni nauky. Seriiia «Oblik i finansy»*, 7(25), Ch. 4, Pp 1–9 [in Ukrainian].

7. Tsymbaliuk, I. O. (2013). *Formuvannia ta otsinka podatkovoho potentsialu rehioniv Ukrainy*. [Formation and assessment of tax potential of Ukrainian regions]. *Ekonomichnyi visnyk universytetu*, 20(2), Pp 216–221 [in Ukrainian].

8. Taranhul, L. L. (2009). *Metodolohichni zasady podatkovoho planuvannia v rozrizi rehioniv*. [Methodological principles of tax planning by regions]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu DPS Ukrainy (ekonomika, pravo)*, 3(46), Pp 85–91 [in Ukrainian].

9. Kalambet, S. V. (2001). *Podatkovyi potentsial: teoriia, praktyka, upravlinnia* (Monohrafiia). [Tax Potential: Theory, Practice, Management]. Dnipropetrovsk: Nauka i osvita. 304 p. [in Ukrainian].

10. Derzhavnyi vebportal biudzhetu dlia hromadian. (n.d.). Retrieved from <https://openbudget.gov.ua/?budgetType=LOCAL>